

آخرین فرصت اروپا

محمد جواد ظریف در پرو کسئل با وزرای خار چه تروویکای اروپایی و فدریکا موگرتینی دیدار کرد

در بروکسل دیداری سه جانبه با هم داشتند و در دیدار با همتای ایرانی خود نیز تلاش کردند او را به باقی ماندن در برجام‌بودن امریکامتقاعدکنند.

محمد جواد ظریف، وزیر خارجه کشورمان از صبح روز سه‌شنبه رایزنی‌های هسته‌ای در مهم‌ترین ایستگاه تور برجامی خود یعنی بروکسل را آغاز کرده است. همان الگوهای پیش از حصول برجام در حال تکرار هستند؛ مذاکرات کارشناسی، مذاکرات خصوصی دو جانبه و عمومی چندجانبه، روی میز گذاشتن پرونده‌انظار‌های دوطرفه، چکش‌کاری توقعات، تلاش برای بستن پرتازه‌های باز و در نهایت هم اراهه تضمین برای وفای به عهدطرفین. نتیجه‌تمام‌این‌رایزنی‌ها باید یک چیز باشد: «پاینده‌برجام‌مشخص‌شود.»

خوف‌ور‌جاء از تصمیم نهایی اروپا

در داخل ایران نگاه افکار عمومی به اراذه سیاسی اروپا برای حفظ توافق و البته توان اجرایی آنها چندان مثبت نیست. بااین وجود تجربه سه ماه گذشته نشان می دهد که اروپا تا آنجا برای حفظ برجام ایستاد که شکاف میان واشنگتن و بروکسل به موضوعی بدیهی و خارج از پرده تبدیل شد.امانوئل ماکرون، رئیس‌جمهور فرانسه و آنگلا مرکل، صدراعظم آلمان با سفر به امریکا این تحقیر را به جان خریدند که از ساکنن کاخ سفید نه بشنوند و البته تنها چند روز مانده به اعصلام تصمیم ترامپ، تروویکای اروپایی متوجه شدند که مسیر حفظ برجام، تلاش برای راضی کردن ترامپ به هر قیمتی نیست و باید تغییر مسیر بدهند. به نظر می رسد که توقف حضور امریکا در توافق هسته‌ای در نهایت اروپا را در مسیر جدید قرار داد و تلاش‌های جامع اتحادیه اروپا که از روز گذشته در بروکسل رسماً کلید خورد متمرکز بر راضی کردن ایران است. اروپا در حال حاضر بر این نکته تاکید دارد که ما در مذاکرات با امریکا، برجام را فروخته‌ایم و اگر آن مذاکرات محکوم به شکست شد به دلیل بافشاری ما بر حفظ توافق هسته‌ای بود.

در همین راستا، تیم‌های کارشناسی و وزیر امور خارجه ایران به بروکسل رفته‌اند تا ببینند که برجام‌بودن امریکا از چه شناسنی برای پیروزی بر خوددار است. ائتلاف

بود. در یکی از آخرین نشست‌های وزرای خارجه اتحادیه اروپا در لوکزامبورگ، مخالفت کشورهای چین ایتالیا با وضع تحریم‌های غیرهسته‌ای عملا تلاش تروویکا برای تشدید فشار بر ایران به منظور راضی کردن ترامپ را ناکام گذاشت.

وزیر خارجه ایران در حالی مذاکرات فشرده دو و چندجانبه را در بروکسل پیش برد که اروپا فرصت چند هفته‌ای برای ثابت کردن خود به ایران دارد. تردید تهران به توانایی اروپا برای حفظ برجام به تنهایی و بدون امریکا همچنان به قوت خود باقی است. اصلی‌ترین سوال ایران از روسیه، چین و به خصوص اروپا این است که آیا اعضای باقی مانده در برجام با وجود فشارهایی که از این پس از جانب امریکا بر آنها وارد خواهد شد، می‌توانند منافع اقتصادی ایران را تامین کنند؟ شمارس معکوس برای بازگشت تحریم‌های ایران تا ۱۸۰ روز دیگر آغاز شده و هرچند که ترزاسی، نخست‌وزیر بریتانیا در گفت‌وگو با حسن روحانی از بسته پیشنهادی جدید اروپا برای تهران در بروکسل خبر داده بود اما باید دید که نکته‌های تضمین شده در این بسته چیست؟ اروپا برای حفظ توافق و منتفع شدن تهران از آن در نبود امریکا باید تدبیرهای اقتصادی بسیاری ببیند؛شدا:از طراحی مسیرهای بانکی ویژه برای ایران که بر مبنای یورو باشد و فراهم کردن زمینه برای فعال تر شدن بانک‌های ایرانی تا ایجاد سیستم پایه بر اساس یورو. از جداسازی سیستم‌های مالی خود از امریکا تا چارماندیشی برای بیمه‌کشتی‌های ایران.

ترسیم آینده برجام که محمد جواد ظریف در نخستین ایستگاه تور برجامی خود یعنی پکن از آن سخن گفت همان نقشه راهی است که باید در سایه تدوین آن تمام درخواست‌های ایران به انضمام تعهد عملی برای برآورده‌سازی آنها لحاظ شود. هرچند که مذاکرات جدید میان ایران و اروپا در قالب حفظ برجام است اما متن جدیدی که احتمالاً در نتیجه آن متولد خواهد شد، متمم برجام به حساب نخواهد آمد و نقشه راهی برای ادامه مسیر در قالب توافق هسته‌ای مصوب سال ۲۰۱۵۲۰ خواهد بود. هرچند که امروز تمام نگاه‌ها به اروپا دوخته شده و بسیاری از تحلیلگران می‌گویند که با توجه به سابقه خصمانه ایران و امریکا در ۴ دهه گذشته و تحت فشار بدون هشیگی تهران از سوی واشنگتن، فرصت برای کار با اروپا و جود دارد اما افکار عمومی در داخل ایران باید دید که توافق اروپا حتی در صورت تحقق آن نیز موفقیت کاملی برای برجام نخواهد بود و به‌رحال فشارهای سیاسی و اقتصادی امریکا ندادم اجرای برجام را باسخنی‌های خاص خود همراه خواهد کرد.

سرنان اتحادیه اروپا یک روز پس از رایزنی تروویکای اروپایی و مسوول سیاست خارجی اتحادیه اروپا با تهران در بروکسل در بلغارستان دور هم جمع خواهند شد. روزهای ۱۶ و ۱۷ ماه مه، پایتخت بلغارستان شاهد بحث و تبادل نظر بین سران اتحادیه برجامون روابط اروپا و امریکا خواهد شد. که دو بخش رابطه تجاری و برجام را شامل خواهد شد. در حال حاضر نخستین نتیجه خروج امریکا از برجام، جنگ تحریمی میان اروپا و امریکا بر سر سبازگشت تحریم‌های هسته‌ای ایران و تنبیه کمپانی‌های اروپایی در حال تجارت با تهران است. در حالی که نخست وزیر بریتانیا در گفت‌وگو با حسن روحانی تاکید کرده بود که بسته پیشنهادی در بروکسل به ایران از سوی اروپا داده خواهد شد اما سخنگوی اتحادیه اروپا چنین مسأله‌ای را تکذیب کرده می‌گوید که چنین بسته مشخصی در حال حاضر برای ارایه وجود ندارد اما شکی وجود ندارد که اتحادیه اروپا در این توافق باقی می‌ماند. سخنگوی اتحادیه اروپا در ادامه تاکید کرده که گزینه‌های بسیاری برای حمایت از کمپانی‌ها وجود دارد اما قرار نیست در مراسم شام سرنان اتحادیه اروپا در صوفیه – پایتخت بلغارستان – بسته خاصی ارایه‌ونتهایی شود.

فدریکا موگرتینی، مسوول سیاست خارجی اتحادیه اروپا: ما به‌همراه وزاری خارجه انگلیس، آلمان و فرانسه در بروکسل هستیم تا به بررسی اقدام‌های مشخصی برآیدیم که می‌توانیم برای محافظت از سرمایه‌گذاری‌های اروپا و منافع راهبردی امنیتی‌مان که حفظ برجام است، انجام‌دهیم.

سایر بنا بلوسی، سخنگوی مسوول سیاست خارجی اتحادیه اروپا: گفت‌وگوی موگرتینی با طرف بر بروکسل بسیار سازنده بود. ما با همکاری فرانسه، آلمان، انگلیس و اعضای اتحادیه اروپا در تلاش برای یافتن راه‌هایی جهت محافظت از سرمایه‌های اتحادیه اروپا هستیم. **اولاف شولتس، وزیر امور دارایی آلمان:** حفظ اتحاد کشورهای اروپایی در نزاع تجاری و اواشنگتن برای حفظ برجام ضروری است. این حق حاکمیت اروپا است که به ما اجازه دفاع از خود و بقا را می‌دهد. **برونو لو میر، وزیر بر اقتصاد در انرسه:** می‌خواهیم منافع اقتصادی خود را در ایران حفظ کنیم. قراردادهایی که شرکت‌هایی فرانسه منعقد کرده‌اند،

باید اجرایی شوند. شرکت‌های فرانسوی بسیاری در حوزه صنایع دارویی و هوانوردی در ایران سرمایه‌گذاری کرده‌اند و این قراردادها باید رعایت شوند. باید برای حفظ «حاکمیت اقتصادی» اروپا، «همچیمانی قطع» اتخاذ شود. ما بطور کامل به حفظ منافع اقتصادی فرانسه متعهد هستیم و یک اصل روشن داریم:زد تحریم‌های فرانسوزمینی.

بوریس جانسون، وزیر خارجه انگلیس: تغییر رژیم در ایران هدفی نیست که باید دنبال آن باشیم چرا که تغییر رژیم در ایران لزوماً تغییری برای بهتر شدن نیست. انگلیس و اروپا همچنان توافق هسته‌ای با ایران را برای امنیت مشترک خود، حیاتی می‌دانند و کاملاً به حمایت از آن متعهد هستیم. من همچنین از امریکای‌خواهم‌را در اقدامی که می‌تواند طرفین باقیمانده در توافق را از برآوردن تعهدات‌شان در توافق باز دارد -شامل برداشتن تحریم‌ها از طریق تجارت مشروع -اجتناب کند. **سرگئی لاوروف، وزیر خارجه روسیه:** در حال حاضر توافق هسته‌ای ایران به‌شدت تحت فشار قرار گرفته است. اولتیماتوم‌هایی درباره ضرورت

توقف تجارت با ایران از جمله انتقال محصولات خاص به این کشور شامل خرید نفت ایران مطرح شده است. ک چیز مشخص است. امریکا با خروج از برجام تمام حقوق خود ذیل این سند را از دست داده است چرا که در این سند مفادی وجود دارد که به مشارکت کنندگان در آن حقوق خاصی اعطا می‌شود. روسیه از گفت‌وگو با تمامی طرف‌های باقیمانده در برجام در رابطه با اقدامات جبرانی مشترک در قبال اقدامات یکجانبه امریکا علیه ایران حمایت می‌کند. این رویه‌ها می‌تواند روابط میان امریکا و اروپا را بطور جدی خدشه‌دار کند و اگر این اتفاق بیفتد، عواقب گسترده‌تر از مساله ایران و توافق هسته‌ای با این کشور خواهد داشت.

هایکو ماس، وزیر خارجه آلمان اروپا به توافق هسته‌ای با ایران پایبند می‌ماند. ما اروپایی‌ها آنچه‌توانیم انجام خواهیم داد تا توافق وین را حفظ کنیم چرا که این توافق امکان حسابگری و امنیت بیشتری ایجاد کرده است. پیام‌های این است تا زمانی که ایران به توافق هسته‌ای پایبند نباشد، اروپا هم بدون وابستگی به تصمیم امریکا چنین خواهد کرد.

خبر آخر

اروپا کار امریکارا جبران کند

علی‌اکبر صالحی، رئیس سازمان انرژی اتمی کشور با تاکید بر اینکه اساس مذاکره با اروپایی‌ها بر بی‌اعتمادی خواهد بود، گفت: امیدواریم این خروج امریکا از برجام را جبران کنند در غیر این صورت به شرایطی به‌مراتب بالاتر از سطح پیش از برجام باز می‌گردیم. علی‌اکبر صالحی کمیسیون امنیت ملی مجلس که عصر دیروز بر گزار شد، با گفت‌وگو با خانه ملت، با اشاره به جلسه مشترک با کمیسیون امنیت ملی مجلس که عصر دیروز برگزار شد، گفت: جزئیات امکاناتی که سازمان انرژی اتمی در اختیار داشته و آمادگی دارد همانطور که مسوولان ارشد نظام تصمیم بگیرند اقدام شود، به صورت کامل و تبیین شده برای کمیسیون امنیت ملی تشریح شد. این آمادگی واقعی و حقیقی خواهد بود که البته امیدواریم هیچگاه به این وضعیت نرسیم و امیدواریم مسائل به گونه‌ای پیش برود که شرایط برگشت پذیری در امر فنی ضرورتی نداشته باشد اما آمادگی آن را داریم. اساس بر بی‌اعتمادی خواهد بود چونتوجه‌مقام‌معظم‌رهبری‌تاکیدداشتندتضمین‌های لازم گرفته شود از این رو توانمندی برای برگشت‌پذیری وجود دارد که البته نه به حالت پیشش از برجام بلکه به شرایطی خیلی بالاتر از پیش از برجام خواهد بود. رئیس سازمان انرژی اتمی کشور در پایان بایان اینکه امیدواریم اروپایی‌ها خروج امریکا از برجام را جبران کرده‌بوده تعهدات خود عمل کنند، خاطر نشان کرد:اگر تضمین‌ها داده‌شود و این اتفاق بیفتد ضرورتی بر برگشت‌پذیری نداریم در غیر این صورت این آمادگی را داریم که به شرایطی به‌مراتب بالاتر از پیش از برجام بازگردیم.

گفت‌وگوی روز

گفت‌وگوی اختصاصی «اعتماد» با نیکول پاشینیان، رهبر انقلاب ارمنستان

نخست وزیر روز نامه نگار

زهرا اراد – حمید باباوند

«نیکول پاشینیان» رهبر انقلاب ارمنستان را روز تعطیل دیدیم؛ چند ساعت قبل از آنکه به اعضای کابینه‌اش یگو یید: در ست است که دولت ما، موقت است و باید تلاش کنیم تا انتخابات مجلس زودتر برگزار شود اما در همین مدت باید تلاش کنیم تا کارهای زمین مانده را برادریم و جلوتر ببریم. او، کسی است که توانست آرام‌ترین انقلاب منطقه را طی کمتر از دو هفته به ثمر برساند. دو هفته‌ای که برایش از دو سال قبل تدارک دیده بود. نیکول پاشینیان روزنامه‌نگار چهل و دو ساله‌ای است که تجربه سردبیری بر مخاطب‌ترین روزنامه ارمنستان را دارد. او که مدتی است حضور در مجلس و رهبری یک ائتلاف سیاسی را به تجربیات خود افزوده: در سال‌های قبل از همراهی با هر حرکت شتابان‌ده‌ای خودداری کرده بود اما در دو سال گذشته با تمرکز روی ورزش خودش را برای یک حرکت اساسی آماده کرد. او برای آماده کردن کشور کوشش را به شکل پیاده و با دست خالی آغاز کرد و بعد از طی مسافت بیش از صد و بیست کیلومتر به بیروان رسید و چند روز را هم بی‌وقفه در خیابان‌های این شهر از یک سو به سوی دیگری رفت. مشروح گفت‌وگوباوی‌به‌شرح‌زیراست:

■ آقای نخست‌وزیر وقتی با مردم صحبت می‌کردم، بعضی‌ها معتقد بودند دیگر نباید شما را نیکول یا آقای پاشینیان صدا کرد و از این به بعد باید به شما بگویند بارون پاشینیان؛ نظر شما چیست؟

مردم هر طور که دوست دارند می‌توانند من را صدا کنند. اتفاقی نیفتاده و من همان آدم قبلی هستم؛ فقط عنوان نخست‌وزیر هم به دیگر اسامی و القابی که می‌توانند صدامیم اضافه شده است و همیشه و در همه حال سعی می‌کنم صریح و راحت با مردم در ارتباط باشم.

■ حال در کاخ ریاست جمهوری تنها هستید و از جمعیتانی که همراه شما بودند خبری نیست.

■ حالا آنتی آن سوی دیوار هستند و شما در این سو باید به توقعات آنها پاسخ بدهید.

مردم در همین چند روز هم از تغییرات صورت گرفته شگفت‌زده هستند. در فیس‌بوک براسم می‌نویسند: «تعجب می‌کنم کاری که باید پنج‌روز در عرض پنج دقیقه انجام شد.» از زمانی که نخست‌وزیر شدم اقتصاد پالس‌های مثبتی نشان داده است. ما هنوز هیچ کار خاصی شروع نکرده‌ایم، از همین نتیجه می‌گیریم همین مقدار که دولت برای مردم مانع‌تراشی نکند، برای شروع کافی است.

■ برای صدور اول چه بر نامه‌ای دارید؟

باید مردم را از دل بگذاریم تا اقتصاد رشد کند و البته بستر مناسبی برای مبادلات خارجی هم آماده کنیم.

■ وقتی رئیس پلیس را انتخاب کردید با اعتراض مردم روبه رو شدید؛ تصور می‌کنید چه زمانی مردم از شما خواسته‌ها داشته باشند که فراتر از توان شما یاقانون باشد؟

من با حمایت مردم به این مقام رسیدم. سعی می‌کنم دلیل تمام تصمیم‌هایم را برای مردم توضیح بدهم و هر زمانی که نتوانم خواسته‌های مردم را برآورده کنم، از این جایگاه کناره‌ی‌روم.

■ ما به عنوان روزنامه‌نگار همیشه منتقد هستیم اما در کار اجرایی محدودیت‌هایی وجود دارد و انسان را از آمان خواهی دور می‌کند. شما به عنوان یک روزنامه‌نگار چطور این تناقض را در خودتان برطرف خواهید کرد.

به‌نظرم نخست‌وزیر هم باید مانند یک روزنامه‌نگار با همه‌چیز به دید انتقاد نگاه کند و رکود از آنجا شروع می‌شود که این دید را از دست می‌دهد. زرق و برق این محیط کار رسمی نباید باعث شود که از مردم جداشویم. روزنامه‌نگاری در تمام دوره‌فعالیت‌های سیاسی من کمک حال من بوده است و مطمئتم این بار هم این اتفاق خواهد افتاد. مهم‌ترین ویژگی روزنامه‌نگار این است که چیزهایی را می‌بیند که دیگران نمی‌بینند. فکرمی‌کنم این ویژگی در دوره‌نخست‌وزیری‌به‌من بسیار کمک خواهد کرد.

■ از روزهای اول انقلاب، فقط گفتید انقلاب ما مرمغلی است. آیا بناندارید به آن رنگ و بو بدهید، مثل گل لاله یا رنگ نارنجی؟

این اسم گذاری با خواست من نیست که بخوام روی آن اسمی از این دست بگذارم. این انقلاب با هیچ گل یا رنگی قابل تعریف نیست. این از دل مردم بیرون آمده و مردم هم این را با انقلاب محبت و احترام مقبول‌انگاری کرده‌اند. من چندبار این را در میدان جمهوری (هزارآبراک) گفتم.ام هیچ نیروی خارجی در آن دخالت نداشته و این برای ما خیلی مهم است. من باها تاکید کرده و ضمانت داده‌ام که اجازه ورود نیروهای خارجی را نمی‌دهم. چون ارمنستان و نظام آن برای من بالاترین ارزش را دارد. الان

بسیار خوشحالم که با این ترتیب در انقلاب‌مان موفق شدیم و این انقلاب از میان مردم ارمنستان زاییده شده و در برابر مشکلات درونی جامعه بوده است و حتی تحت تاثیر مسائل منطقه‌ای نیز نبوده است.

استقلال و روابط ما با همسایه‌های‌مان برای ما خیلی مهم است.مخصوصاً ایران و گرجستان. ارمنستان باید استقلال خودش را در تمام مذاکرات و مراودات سیاسی حفظ کند. تنها نقطه اشتراک این انقلاب و انقلاب‌های دیگر این است که توانسته جایگاه ارمنستان را در منطقه بالا ببرد.

■ واردات و صادرات میان ایران و ارمنستان در حال حاضر کمتر از ۵۰۰ میلیون دلار است. بنا دارید که تا سال ۲۰۲۰ این عدد را چه مقدار افزایش دهید؟

به‌نظرم از تمام پتانسیل دو کشور استفاده نمی‌شود. کارهای زیادی برای انجام دادن داریم. پروژه‌های زیادی هست که انجام نمی‌شود. پروژه‌هایی که معلوم نیست چرا به ثمر نمی‌رسد و پروژه‌هایی که معلوم نیست چرا کند انجام می‌شود و پروژه‌هایی هست که مطابق انتظار ما پیش نمی‌رود. امیدوارم واقعاً بتوانیم این مبادلات را به حرکت بیاوریم؛ چون برای هر دو مفید است. ما حتی در زمینه تولید صنایع دفاعی، گاز و توربینم آماده سرمایه‌گذاری در ایران هستیم. سعی می‌کنیم مسیر صادرات محصولات کشاورزی و گوشت را به ایران تسهیل کنیم. ما علاقه زیادی داریم که این روابط را به سطح جدیدی برسانیم و من مطمئنم این علاقه متقابل در ایران هم وجود دارد.

■ آیا از اولین قدمی که برای انقلاب برداشتید، هدف‌تان رسیدن به مقام نخست‌وزیری بود؟

در سال ۲۰۰۸ هیچ حرفی را نمی‌شود قطع گفت. من از علم سیاست شروع کردم. گفتم که هیچ نیرویی نمی‌تواند جلوی ما را بگیرد. چون خواسته‌های ما همان خواسته‌های مردم است. در ۱۰ سال گذشته ما مدام بین مردم بودیم، در این مدت همیشه موفق نبودیم و شک هم نسبت به توان وجود داشت تا اینکه بالاخره همه چیز مشخص شد. مساله این نیست که من کجاود چه‌مقامی باشم و خواسته‌های من هیچ ارزشی ندارد. اگر برآمده از دل نسبت به مردم نباشد، از همان قدم اول مطمئن بودم خواسته‌های مردم نباشد.

■ مردم پیروزی می‌شوند و من که سرمدر می‌شوم این مسیر هیچ گونه‌ای نخواهد داشت و اینکه کجا قرار می‌گیرم یا اصلاً باقی می‌مانم نمی‌مانم برآیم مهم نبود و نیست. چون هدف من خدمت به ملت ارمنی برای رسیدن به اهداف‌شان است. من دوبار به ایران سفر کرده‌ام.اضطهان و تهران، باارامنه ایران صحبت کرده‌ام و احترامی که در ایران دارند را از نزدیک احساس کرده‌ام و امکاناتی که داشتند برآیم جالب بود و باید از مردم ودولت ایران تشکر کنم. **■ شما آقای سر کیسیان را «سرده سیاسی» لقب دادید، آیا قرار است با ادبیات روزنامه‌نگاران دوره**

نخست‌وزیر را طی کنید؟

این مربوط به زمان خودش بوده؛ وقتی که حزب جمهوری وسر‌سر کیسیان نتوانستند در کنند که چه‌اتفاقی در ارمنستان در حال وقوع است و فکر می‌کردند هنوز قدرت دارند. این شکل تفکر موجب مسائلی زیادی در کشور شده بود. باید حرفی می‌زدم که متوجه اتفاقی که در کشور می‌افتد بشوند. بنابراین از این ادبیات استفاده کردم. طبیعتاً شرایط الان فرق می‌کند و ما باید همیشه همراه با زمان پیش‌برویم.

■ نگاهی به سن روسای دولت در ارمنستان نشان می‌دهد که آنها سن و سال زیادی نداشته‌اند. اعضای کابینه شما عمدتاً جوان هستند و بعضی از دوستان ما این کابینه را جوان‌ترین کابینه منطقه لقب داده‌اند؛ به نظر می‌رسد سیاستمداران در ارمنستان خیلی زود بازنشسته‌می‌شوند؟

هر کشوری اقتضانات خودش را دارد. ما مسائل زیادی داریم که باید حل کنیم و انرژی زیادی برای حل آن نیاز است. فکر می‌کنم دولت جوان هم برای ارمنستان و هم برای منطقه ششادی می‌آورد. چون بودن مزایای زیادی دارد اما راهی که رفیقیم نشان می‌دهد که با عقابلیت می‌توانیم از پس مسائل بر بیاییم. اما فکر می‌کنم در کار سیاسی جوان قلمداد کردن چندان درست نیست. من چهل و دو سالم اما بیست و هفت است که در کار سیاست هستم؛بخشی‌به‌عنوان روزنامه‌نگار و بخشی به‌عنوان سیاستمدار. ارمنستان بعد از استقلال همیشه در ارق نگاه و موضوع تمام مقالات من بوده است. راهی که رفیقیم این را به مردم هم نشان داد. فکر می‌کنم همین تجربه کمک می‌کند که به‌جایگاه خوبی برسیم.

■ رهبر فقید ایران در زمان حکومت سوسیالیستی نامه‌ای را به آقای گورباچف نوشتند و خبر از پایان این حکومت دادند؛ این نامه را بدهاید؟

خیلی جالب است. نمی‌توانم نامه‌ای بدهم. **■ و آخرین سوال. گزارش‌های زنده و شخصی‌تان که هر روز از فیس‌بوک پخش می‌کنید را تا کی ادامه خواهید داد؟**

این گزارش‌ها همیشه خواهد بود و دلیلی برای نبودن‌شان نیست.